

чи іншому соціумі, а також моделі соціальних ситуацій і типові сценарії взаємодії; володіти культурою усного та писемного мовлення [5, с.99].

У зв'язку з цим, із особливою гостротою постає проблема обґрунтування теоретико-методичних засад підготовки випускників українських вищих юридичних навчальних закладів до професійного спілкування в процесі успішного вирішення актуальних проблем державотворчого процесу та стабільного розвитку суспільства, дотримання закону та неприпустимості порушення правопорядку, впровадженні правових реформ та формуванні правової співпраці на міжнародному рівні.

Отже, на сучасному етапі в педагогіці вже досліджено широке коло питань, пов'язаних з формуванням професійної культури фахівця. Проте, проблема формування культури ділового спілкування студента юридичного фаху потребує всебічного вивчення тому, що культурологічна компетентність студента-юриста є тим основним стрижнем, на якому базується його майбутня професійна майстерність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шеламова Г. М. Этикет делового общения : учеб. пособие для нач. проф. образования / Г. М. Шеламова. – 3-е изд., стер. – М. : Издательский центр, 1999. – С. 3.
2. Лівенцова В. А. Формування культури професійного спілкування у майбутніх менеджерів невиробничої сфери : Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. А. Лівенцова ; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. – Тернопіль , 2002. – 17 с.
3. Рембач О.О. Формування культури ділового спілкування майбутніх міжнародників-аналітиків у вищих навчальних закладах : Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. О. Рембач ; Кіровогр. держ. пед. у-т ім. В. Винниченка. – К. , 2005. – 13 с.
4. Демченко Д. І. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів у фаховій підготовці : Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. І. Демченко; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х. , 2010. – 23 с.
5. Тетерина Н. Н. Иноязычное письмо как феномен культуры. // Педагогическое образование и наука. – 2011. - № 6. - С. 98-101.

УДК 378.091.12:028.6

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Клочко А.Г., викладач

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

У статті аналізуються шляхи формування читацьких навичок і умінь студентів, проблеми формувань читацької компетенції у майбутніх вихователів на заняттях з української літератури (на прикладі вивчення творчого доробку М. Хвильового).

Ключові слова: сучасний навчально-виховний процес, читання, читацька культура, читацька компетенція.

Клочко А. Г. ПУТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЧИТАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ / Комунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета, Украина.

В статье анализируются пути формирования читательских навыков и умений студентов, проблемы формирования читательских компетенций у будущих воспитателей на занятиях по украинской литературе (на примере изучения творчества Н. Хвильового).

Ключевые слова: современный учебно-воспитательный процесс, чтение, читательская культура, читательская компетенция.

Klochko A. G. WAY FORMATION OF READER COMPETENCE OF FUTURE EDUCATORS / Municipal institution "Kharkiv humanitarian pedagogical academy" Kharkiv regional council, Ukraine.

This article analyzes the ways of creating reading skills, and abilities of students, the problems of reading competence units for future teachers in the classroom with Ukrainian literature (for example, explore the creative works of M. Khvylovyj) . The concepts of «reading culture» and «reading skills». Specified efficacy of innovative technologies in the classroom with the literature. It is proved that reading books helps the student to master a certain amount of knowledge to assimilate the experience of previous generations, involves cultural heritage, values, customs and traditions. It is noted that the development of new technologies requires a much better reading skills than ever before. This is due to the fact that in recent years the rapidly growing amount of information that needs to learn for a successful future profession. This, in turn, requires an increase in the rate of reading comprehension and speed decision making. So reading is the basis of continuous education for human life. Considered reading skills, meaning the ability to understand the text read, ponder its meaning, analyze and critically evaluate the information, synthesize information posted in various parts of the text, the text relate to the personal life experiences , express their opinion on reading, formulate hypotheses and conclusions importantly, use read in various educational, extracurricular and professional situations.

Key words: modern educational process, reading, reader's culture, reader's competence.

Постановка проблеми. Стратегічним загальнодержавним завданням розбудови української освіти на початку нового тисячоліття є створення умов для особистісного зростання та творчого самовираження кожного громадянина нашої держави. Реалізація «Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті» спрямована на формування особистості, яка буде здатна навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати й зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Модернізація змісту освіти має відбуватися у контексті Болонського процесу, метою якого є створення єдиного європейського освітнього простору.

Підтримка читання – це стратегічно важливий елемент культури, інструмент підвищення інтелектуального потенціалу нації, творчого розвитку особистостей та соціальної активності українського суспільства.

Сучасний навчально-виховний процес спрямований на виховання студента – суб'єкта культури та власної життєтворчості. Вищий навчальний заклад, викладач, куратор групи мають забезпечити духовний розвиток і саморозвиток особистості. Отже, проблема розгляду шляхів формування читацької компетенції у майбутніх вихователів є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця проблема розглядалася тільки в окремих аспектах у колі наукових інтересів видатних українських та зарубіжних учених. Праці О. Потебні, І. Франка, О. Білецького, М. Бахтіна, Ю. Лотмана, Ю. Борева, Р. Барта, Р. Гром'яка, В. Прозорова, В. Ізера, Г. Яусса, У. Еко, Р. Інгардена та інших стали літературознавчою основою дослідження.

Наукові праці В. Байденко, В. Болотова, Н. Гришанова, В. Іщенко, Б. Коломійця, Д. Махотіна, Г. Селевко, В. Серікова, Ю. Татура, присвячені теоретико-методологічним основам компетентнісного підходу у вищій професійній освіті, стали педагогічною основою дослідження.

Дослідження відомих педагогів та психологів К. Ушинського, А. Макаренка, В. Сухомлинського, П. Каптерева, П. Блонського, Л. Виготського, Д. Ельконіна,

С. Рубінштейна, О. Леонтєва, О. Никифорової, Л. Жабицької, Р. Бамбергера, Л. Беленької та інших мають великий вплив на розвиток читацької культури сучасної молоді.

Проблема розвитку читацької компетенції особистості у процесі вивчення літератури в навчальних закладах різних рівнів акредитації має глибокі традиції в історії методики. Так, у ХІХ-на початку ХХ століття своє бачення шляхів розвитку читацької діяльності школярів запропонували прогресивні педагоги та методисти: Ф. Буслаєв, В. Водовозов, В. Острогорський, В. Стоюнін, І. Огієнко, В. Голубков, Г. Гуковський, М. Рибникова та інші. На їхню думку запорукою успішної літературної освіти є вдумливе читання тексту твору, єдність емоційного сприйняття та глибокого критичного аналізу.

Проблема формування читацьких інтересів і потреб як засобів пізнання світу та самопізнання особистості залишається актуальною для методичної науки та практики ХХІ ст. Ефективні шляхи вирішення поставленої проблеми представлені у працях Т. Бугайко, Ф. Бугайка, Л. Айзермана, Г. Беленького, Є. Пасічника, В. Маранцмана, С. Гуревича, Л. Мірошніченко, С. Квятковського, Н. Волошиної, І. Збарського та ін. Узагальнений аналіз результатів навчання сучасної молоді, теоретичні та емпіричні спостереження, соціологічні дослідження, численні матеріали фахової преси останніх років дають підстави констатувати загальне падіння читацької культури в суспільстві, зниження інтересу до літератури. Особливо гостро ця проблема постала під час вивчення літератури студентами, коли процес читання стає менш керованим з боку викладача.

Серед причин розвитку негативної тенденції, можна виділити такі чинники об'єктивного та суб'єктивного характеру, як зниження економічного та морально-культурного рівня життя нашого суспільства; розвиток мас-медійної культури; захоплення сучасної молоді комп'ютерними технологіями та Інтернетом; перевантаження навчальних програм, а звідси - брак у студентів вільного часу для читання; відсутність комплексної програми розвитку читацької культури особистості.

Слід зазначити, що існує необхідність розгляду шляхів формування читацьких компетенцій у майбутніх вихователів, визначення понять «читацька культура» та «читацькі вміння», а також доведення необхідності формування читацьких умінь та навичок у контексті глобальної інформатизації суспільства.

Формулювання цілей статті. Розглянути проблему формувань читацьких компетенцій у майбутніх вихователів на заняттях з української літератури (на прикладі вивчення творчого доробку М. Хвильового), проаналізувати шляхи формування читацьких навичок і умінь студентів, визначити шляхи формування читацької компетенції у майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. Глибока начитаність, літературна ерудиція значною мірою визначають особистість студента, його світогляд, коло інтересів, умінь сприймати прекрасне в мистецтві та житті. Від викладача літератури залежить, чи перетвориться читання книг на стійку звичку. Залучення студентів до читання книг здійснюється як у навчальній, так і в позааудиторній діяльності, на спеціально організованих заняттях, у літературних гуртках. Особливо складно формувати в студентів прагнення працювати з підручником, довідковою та енциклопедичною літературою, а також словниками. Над вирішенням цієї проблеми працюють викладачі-предметники.

Спілкування з книгою допомагає студенту оволодіти певною сумою знань, засвоїти досвід попередніх поколінь, залучає до культурних надбань та цінностей українського народу, його звичаїв, традицій. Навчити вмінню читати самостійно, осмислено – одне з

пріоритетних завдань педагогів, його вирішенню сприяє їх майстерність залучати студентів до книги, оволодівати мистецтвом літературного читання, закріплювати читацькі навички, розширювати діапазон читацької компетенції.

Неабияку роль у формуванні читацьких компетенцій у майбутніх вихователів відіграють інноваційні технології, зокрема, інтерактивні та активні методи навчання. Введення таких методів у навчальний процес активізує пізнавальну активність студентів, посилює їхній інтерес, мотивацію, розвиває здібність до самостійного навчання, максимально забезпечує зворотний зв'язок між студентами та педагогом.

Отже, слід зазначити, що залученню до літературного читання на заняттях з української літератури, зокрема, під час вивчення творчої спадщини М.Хвильового, сприяють літературні ігри, вікторини, історичні марафони, брейн-ринги та інші форми, які дають змогу залучити студентів до активної творчо-відтворюючої діяльності. Діапазон пізнання студентами збірки «Сині етюди» М. Хвильового при застосуванні інноваційних технологій значно розширюється: їх вчать систематичній праці з книгою, умінню чітко формувати читацький запит, вільно орієнтуватися в різноманітних джерелах інформації. Із цією метою проводяться літературні «кругозори», пізнавальні ігри «Лото-ерудит», «Інтелектуальне казино», «Твоя гра», олімпіади літературних ерудитів, пресс-діалоги, презентації і прем'єри новел.

С. Сафарян зазначає, що викладацькому складу важливо якнайповніше забезпечити потреби студентів у літературі, яка б задовольняла їх пізнавальні інтереси, але проблема комплектування фонду бібліотеки необхідною пізнавальною літературою залишається прерогативою держави [5].

Розвиток новітніх технологій потребує набагато кращого вміння читати, ніж раніше. Це пов'язано з тим, що останнім часом стрімко зростає обсяг інформації, яку необхідно засвоїти для успішної подальшої професійної діяльності. А це, у свою чергу, потребує збільшення темпу читання, швидкості розуміння і прийняття рішень. Тож читання стає основою неперервної освіти людини протягом усього життя.

Досліджуючи різні аспекти читання, сучасні науковці використовують такі поняття: читацька культура, читацька компетенція, читацькі вміння.

Читацькі вміння – це оволодіння навичками самостійного і продуктивного опрацювання різноманітних друкованих і електронних джерел інформації, використання довідково-пошукового апарату бібліотеки, бібліографії та інших сучасних джерел інформації; вміння читати, сприймати надруковане.

Читацька культура – це сукупність знань, умінь та почуттів читача, які дозволяють йому повноцінно та самостійно засвоювати інформацію.

Читацькі уміння й навички (культура читання) виховуються протягом усього життя особистості. Але фундаментом організації та розвитку читацької діяльності людини разом із родинним вихованням мають стати шкільні уроки читання в початковій школі, літератури у середній, старшій школі та під час навчання у ВНЗ.

Уміння читати та розуміти прочитане мають загально-навчальний характер, а їх сформованість у студентів сприяє ефективній навчальній діяльності з усіх предметів.

Недостатній розвиток читацьких умінь може призвести до серйозних труднощів у навчанні й стати причиною відставання студентів. А належний рівень сформованості читацької компетентності – запорука життєвого успіху.

Сформованість читацьких умінь передбачає: читання незнайомого тексту із належною швидкістю, розуміння фактичного змісту, структури тексту після першого прочитання; поділу тексту на частини; встановлення причинно-наслідкових зв'язків між реченнями, абзацами; виділення в прочитаному головного та другорядного; визначення теми та головної думки тексту, його призначення; добирання заголовків до тексту та його частин; уміння ставити запитання до прочитаного й відповідати на них.

Сформовані читацькі уміння означають: здатність розуміти прочитаний текст, розмірковувати над його змістом; аналізувати та критично оцінювати отриману інформацію; узагальнювати інформацію, розміщену в різних частинах тексту; співвідносити текст із особистим життєвим досвідом; висловлювати власну думку щодо прочитаного; формулювати гіпотези, висновки і, головне, використовувати прочитане в різних навчальних, позанавчальних та професійних ситуаціях.

Належний рівень сформованості читацької компетенції передбачає: здатність студентів використовувати читання як засіб здобуття нових знань для подальшого навчання, використання отриманої інформації в процесі життєдіяльності; уміння в різних ситуаціях читати тексти будь-яких жанрів: уривки з художніх творів, біографії, тексти розважального характеру, особисті листи, документи, статті із газет і журналів, інструкції, рекламні оголошення, географічні карти тощо, у яких використовуються різні форми представлення інформації: діаграми, малюнки, таблиці, графіки, схеми.

Виділяють два види читання: читання з метою придбання читацького досвіду; читання з метою засвоєння та використання інформації.

Так, наприклад, при читанні текстів творів М. Хвильового можна виділити чотири групи читацьких умінь: знаходження очевидної інформації; формулювання висновків; інтерпретація та узагальнення інформації; аналіз і оцінювання змісту, мовних особливостей, структури тексту.

Численні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених засвідчують, що мовленнєве сприймання є неоднорідним і багатоплановим процесом. Складність цього психічного явища зумовлюється, насамперед, тим, що будучи, з одного боку, процесом безпосереднього чуттєвого пізнання, воно, водночас, через специфічність свого об'єкта – мовленнєвого повідомлення, – є процесом другорядного відображення дійсності, тобто процесом розкриття опосередкованих словами зв'язків і відносин [2].

Розуміння тексту – це опосередкований аналітико-синтетичний процес, який включає в себе виділення основних елементів матеріалу та об'єднання їх у єдине ціле [5]. На думку видатного вченого А. Будного, розуміння виступає як привласнення знань і перетворення їх у складову частину психологічного механізму, що регулює діяльність відповідно до вимог практики. У результаті розуміння знання стають частиною внутрішнього світу особистості та впливають на регуляцію її діяльності.

В умовах реформування сучасної освіти значно зросли вимоги до занять – основної форми навчання і виховання студентів.

Змістова наповненість та ідейно-виховна спрямованість кожної навчальної години набувають особливого значення, коли йдеться про сучасне заняття, про виховання в студентів активної життєвої позиції, їхньої готовності до самостійного трудового життя. Чим краще організоване і проведене заняття, тим ширшою і глибшою буде освіта студентів. Коли заходить мова про труднощі сприйняття текстів, сповнених синтаксичними засобами експресії («Сині етюди» М. Хвильового), викладачі здебільшого сходяться на одному: «в усьому винна сучасна молодь». Із праць відомого англійського професора-психолога Е. Стоунса відомо, що педагогічні невдачі

приписують недолікам того, хто навчається, і дуже рідко-недосконалості методів навчання.

Упродовж двох десятиріч на основі експериментальних досліджень та узагальнення педагогічного досвіду були створені наукові праці з методики викладання літератури, педагогіки, психології, у яких розглядаються проблеми літературного розвитку студентів, особливості сприймання ними художніх творів. Ці публікації сприяли підвищенню теоретичного та методичного рівня занять, вдосконаленню їх змісту, структурної організації [4].

Щоб удосконалити сучасне заняття, треба розумно враховувати суб'єктивні та об'єктивні фактори, від яких залежать навчання, виховання й розвиток студентів. Проблема підвищення ефективності заняття вимагає компетентнісного підходу. Це пояснюється тим, що заняття – складна, цілісна, динамічна система взаємозумовлених компонентів, серед яких важливе місце належить змісту, дидактичній і методичній структурам. Кожен з цих компонентів має свої резерви, реалізація яких підвищить ефективність усієї системи. Отже ці шляхи є найбільш ефективними у формуванні читацької компетенції в майбутніх вихователів.

Висновки з дослідження та перспективи подальшого розвитку. У статті розкрито проблему формування читацьких умінь і навичок студентів (на прикладі вивчення творчої спадщини М. Хвильового), а також теоретично обґрунтовано шляхи формування читацької компетенції майбутніх вихователів. Важливою умовою підвищення якості викладання літератури є урізноманітнення методів і прийомів навчання, видів роботи, які виконують студенти. Одноманітне навчання викликає в студентів відчуття перевантаження – це виникає не стільки від великої кількості завдань, їх складності, скільки від одноманітності, сірості та буденності занять із літератури.

Читацька компетенція як індивідуальне володіння читацькими вміннями, навичками, культурою може вважатися результатом компетентнісного навчання, тому доцільно визначити її місце в загальній психолого-педагогічній системі людських компетенцій. Питання про кількість компетенцій та наявність серед них певної системи залишається відкритим у вітчизняній та західній психолого-педагогічній науці. Отже, розгляд шляхів формування читацької компетенції в майбутніх учителів відкриває можливості для подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальна психологія : навч. видання / За ред. О. Скрипченко, Л. Долинської. – К. : “А.П.Н.”, 1999. – 720 с.
2. Компетенція і компетентність: проблеми, пошуки, рішення // Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія “Педагогічні та історичні науки”. – 2006. – № 61. – С. 173-184.
3. Методичні засади формування читацької компетенції // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – №7. – С. 10-14.
4. Півнюк Н. Проблема дитячого читання в національному вимірі / Н. Півнюк // Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. – 2008. – № 7/8. – С. 20-21.
5. Сафарян С. Проблеми формування читацької компетенції школярів у світлі сучасного змісту шкільної літературної освіти / С. Сафарян // Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. – 2008. – № 10. – С. 4-6.

6. Ситченко А. Формувати читацьку компетентність: про науково-педагогічні засади цієї роботи / А. Ситченко // Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. – 2007. – № 10. – С. 49-53.
7. Формування читацької компетенції в контексті сучасної методичної парадигми // Науковий вісник Чернівецького національного університету “Серія педагогіка і психологія”. – 2006. – Вип. 300. – С.184-194.
8. Хвильовий М. Твори: у 2 т. – К. : Дніпро, 1990. – Т.1-2. – 925с.
9. Читацька компетенція як різновид загальної компетенції учнів // Наука і освіта. – 2005. – №3-4. – С.66-68.
10. Читацька компетенція в загальній системі компетентностей// Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного інституту ім. П. Д. Осипенко. – 2006. – № 1. – С.62-72.
11. Шибутани Т. Социальная психология / Т. Шибутани. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1999. – 544 с.

УДК 378.147:81:378.091.2

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Кокнова Т.Т., викладач

Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”

У статті представлено навчально-ігрову діяльність як одну з ефективних технологій формування професійних якостей у майбутніх перекладачів. Визначено поняття та компоненти „навчально-ігрової діяльності” як засобу формування професійних якостей у майбутніх перекладачів. Розкрито процедуру для її проведення під час підготовки майбутніх перекладачів у ВНЗ. Представлені інформаційні блоки, спрямовані на формування професійних якостей у майбутніх перекладачів засобами навчально-ігрової діяльності. Визначено алгоритм проведення навчально-ігрової діяльності, що дає змогу впливати на підвищення рівня сформованості професійних якостей у майбутніх перекладачів.

Ключові слова: навчально-ігрова діяльність, професійні якості, майбутні перекладачі.

Кокнова Т.А. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕНИЯ УЧЕБНО-ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КАЧЕСТВ У БУДУЩИХ ПЕРЕВОДЧИКОВ / Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченка”, Украина.

В статье представлена учебно-игровая деятельность как одна из эффективных технологий формирования профессиональных качеств будущих переводчиков. Определены понятия и компоненты „учебно-игровой деятельности” как средства формирования профессиональных качеств будущих переводчиков. Раскрыта процедура для ее проведения во время подготовки будущих переводчиков в ВУЗ. Представлены информационные блоки, направленные на формирование профессиональных качеств у будущих переводчиков средствами учебно-игровой деятельности. Определен алгоритм проведения учебно-игровой деятельности, что дает возможность влиять на повышение уровня сформированности профессиональных качеств у будущих переводчиков.

Ключевые слова: учебно-игровая деятельность, профессиональные качества, будущие переводчики.

Koknova T.A. PROCEDURE OF EDUCATIONAL-GAMING ACTIVITY AS A WAY OF FORMING PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE TRANSLATORS / State Establishment „Lugansk Tarasa Shevchenko national University”, Ukraine.